

Pep Iglésias: un viatge als centres del món

Pep Iglésias ens va deixar el 2018, exactament deu anys després de la publicació de *Projeccions, interiors amb artista*, el projecte, segons ell, «més personal i aliè al format periodístic». Revisem, des de la distància, la memòria d'aquell viatge humà i fotogràfic.

Text > EUDALD CAMPS

Tots vivim en un centre. Amb tot, la sensació de viure (de ser «efectivament vius») només l'aconseguim allunyant-nos-en amb escrupolosa regularitat: com les hordes vikingues, cada incursió que fem a la «realitat exterior» ens acaba subministrant tot allò que, només després, serà pacientment remugat en la placidesa domèstica. Sortim per fer la guerra, per saquejar tresors i profanar cossos i, a casa, ens llepem els dits i les ferides. La vella imatge del fotògraf analògic, refugiat a la seva minúscula habitació de revelatge (aquella cambra fosca amb prou

feines il·luminada amb un xic de llum vermella), ens regala el millor exemple possible: armat amb la seva càmera, captura retalls de món i els dissectiona, els extirpa del temps continu per dotar-los d'una nova temporalitat suspesa que, en el fons, és un *no temps*.

Dimensió alquímica

En les seves apassionades converses sobre fotografia, en Pep Iglésias solia portar a col·lació l'època anterior al cisma digital: la relació física amb els negatius de les imatges i la dimensió alquímica de la disciplina era quelcom que, d'alguna manera, seguia acom-

panyant-lo en una època marcada per la fredor del píxel i la impersonalitat dels programes informàtics predeterminats. A en Pep Iglésias li agradava «tocar» les imatges i que aquestes, al seu temps, el «toquessin»: com a la cèlebre *Diòptrica* de Descartes, era com si pretengués «palpar amb la pupilla la pell de les coses». I és que Iglésias, com ja s'ha dit altres vegades, va escollir per amor... Amb dinou anys, deixar de banda la tediosa llicenciatura en dret que estava cursant a Madrid va ser quelcom relativament senzill, més encara si tenim en compte complicitats com les de l'argentí Daniel Gluckman: jove fotògraf i activista d'esquerres a l'exili (proper al moviment dels Montoneros), va mostrar a Pep Iglésias la dimensió heroica d'un ofici que, en sentit metafòric i literal, capturava i modificava la realitat mateixa (volem dir que, mostrant-la, la transformava). També va ser l'argentí qui li va aconseguir la seva primera càmera (comprada a Milà per evitar l'impost de luxe amb què es gravaven els aparells tecnològics a l'Estat espanyol) i qui, de passada, va familiaritzar-lo amb els rudiments tècnics de la professió que estava a punt de canviar el rumb de la seva existència.

Amor i responsabilitat

La resta de la biografia de Pep Iglésias és prou coneguda o, per ser més exactes, una part d'ella: la que el vincula al fotoperiodisme. Sigui com sigui, si expliquem tot això és per deixar ben

>> Domènec Fita. (Autoria: PEP IGLÉSIAS)

clar quins van ser els motors que feien avançar l'aprenentatge del nostre fotògraf: amor per l'ofici i responsabilitat a l'hora d'exercir-lo. Una responsabilitat, per cert, que sempre va expressar-se mitjançant el màxim respecte per l'ésser o la cosa fotografiada. Començant pels primers treballs de finals dels vuitanta a revistes d'economia o publicacions del Grupo Z, passant pels anys a les redaccions del *Diari de Girona* o *Diari d'Andorra* (dècada dels noranta), fins a la inabastable activitat com a *freelance* i de creació més personal, tot, absolutament tot, ho va fer sense trair aquells principis, diguem-ne, fundacionals.

Insistim: cal no oblidar mai que, quan contemplem una instantània de Pep Iglésias, el protagonista no és el fotògraf sinó el seu referent. Aquest fet, que podria semblar una obvietat (que un fotògraf es dissimuli a favor de les imatges), no és en absolut habitual: n'hi ha prou veient com la majoria d'instantànies premiades als certàmens fotogràfics actualment més rellevants comparteixen, en major o menor grau, la seva filiació (neo)picorialista o, si ho preferim, adopten el «simulacre» en detriment de la «realitat» (el cas protagonitzat per Giovanni Troilo, desqualificat després de guanyar el World Press Photo per «preparar» les escenes, ens ho il·lustra a la perfecció). Que la qüestió no és nova queda clar quan llegim les reflexions de James Agee (1936) a propòsit de les fotografies realitzades per Walker Evans al deprimat sud cotoner dels Estats Units: «Si m'hagués explicat amb claredat, ja haurien vist que, a través d'aquesta mirada no artística, d'aquest esforç per suspendre o destruir la imaginació, s'obre davant de la consciència, i dins d'ella, un univers lluminós, espaiós, incalculablement ric i magnífic en cada detall, tan relaxat i natural pel nedador humà, i tan ple de glòria com la seva respiració».

Esmentem l'experiència d'Agee i Evans perquè, salvant les distàncies, assenyala les directrius del viatge que multitud de fotògrafs i escriptors van haver d'emprendre després. Un periple de ressonàncies homèriques en què l'aprenentatge s'esdevé a través de la mirada «desinteressada» però, al mateix temps, àvida de món. El llibre *Pro-*

jeccions, interiors amb artista va néixer exactament així: «S'ha considerat imprescindible —explicàvem aleshores en el pròleg del volum en qüestió— utilitzar la forma del diàleg en la seva modalitat més essencial: dos interlocutors que intercanvien informació de manera horitzontal, com en una composició musical quan dos instruments es responen l'un a l'altre, cada un des del seu timbre específic, cada un des de la seva singularitat tot i formar part d'una mateixa unitat orquestral. Com en aquells tres diàlegs imaginats per Berkeley entre Hylas i Philonous, la matèria i el pensament reclamen el seu espai en un joc d'intercanvis extremadament ric: el fotògraf parla de la realitat enregistrant-la gràcies a l'artefacte fotogràfic mentre que l'escriptor parla de les imatges i de la cosa que aquestes representen gràcies a l'artefacte

>> *Autoretrat de Pep Iglésias.*
(Autoria: PEP IGLÉSIAS)

>> *Paco Torres Monsó.* (Autoria: PEP IGLÉSIAS)

>> *Modest Cuixart.* (Autoria: PEP IGLÉSIAS)

>> Jordi Estivill. (Autoria: PEP IGLÉSIAS)

>> Lluís Vilà. (Autoria: PEP IGLÉSIAS)

lingüístic. La unitat orquestral ve donada pel tema al qual es refereixen, en aquest cas, els artistes i el seu espai de treball, el creador i el lloc on crea».

Vides en construcció

De manera anàloga, l'escriptora i periodista cultural Eva Vázquez discer-

nia a la perfecció el mètode de treball seguit per Iglésias: «Pep Iglésias ha recollit amb valentia l'envit, ometent de l'enquadrament qualsevol manifestació d'artifici o posa, renunciant a l'auxili de cap focus, de cap resplendor de flaix, admetent a tothora el defecte, l'error, el desenfocament, la humaníssima i molt més convincent imperfecció, diria jo, perquè l'artista es presenti en la seva irreverent soledat, en el seu gest particular, la seva tímida, la seva loquacitat, el seu desconcert davant l'enormitat del desgavell que expandeix al voltant el seu acte inconscient de deixar-s'hi vessar». Ni més ni menys: representar la «irreverent soledat» de l'artista immers en l'enormitat d'un desgavell que, segons com es miri, pot ser existencial. *Projeccions*, amb el pas dels anys, s'ha convertit exactament en això, és a dir, en un mosaic de vides en construcció que, per raons més aviat òbvies, sempre esdevé parcial. Per això podem parlar d'una gran *vanitas*: en el moment de la seva publicació, Carles Fontserè i Modest Cuixart ja no es trobaven entre nosaltres; una dècada després, els han seguit en Lluís Vilà, l'Isidre Vicenç i en Paco Torres Monsó. Siguin on siguin, en Pep Iglésias ara és amb ells. De tot plegat en resta, com dèiem, el viatge a la matriu dels processos creatius i, també, el retrat d'una època que desapareix ràpidament: tots i cadascun

>> Pep Iglésias. (Autoria: NÚRIA SANTIAGO)

dels protagonistes del llibre encaixarien, en major o menor mesura, amb la imatge que el romanticisme ens va llegar de l'artista. La seva capacitat per afaçonar una realitat transcendent fa bona la màxima hegeliana segons la qual «un paisatge que, passant pel sediment i la visió, és exposat com a pintura adquireix com a obra de l'esperit un rang superior al mer paisatge natural». O dit d'una altra manera: «tot allò espiritual és millor que qualsevol producte de la naturalesa».

I que ningú s'equivoqui: l'acte de fe que suposa la creació artística, per més desmenjada i indirecta que aquesta pugui ser, necessita una gran dosi d'irreverència i de valor. Quan Pep Iglésias mirava enrere (no tant per fer balanç com per constatar, amb certa incredulitat, el llarg i tortuós camí recorregut), no estalviava sornegueria: se sabia minúscul en un univers que ens ignora prodigiosament i, no obstant aquesta certesa, va seguir mirant perquè, com l'escorpí d'Isop, no podia deixar de ser fidel a la seva condició natural. Tots vivim en un centre, dèiem al començament: des de la inseguretats d'aquesta ridícula parcel·la, cal perseverar i, com escrivia el gran Carlos Marzal, «...en especial tener cojones duros, / para no sentir miedo de perderse, / para el delirio de apostar con fe, / para adentrarse solo en tierra extraña, / para el forzoso puerto del fracaso. / Una fuerza moral. / Consiste en eso: / una fuerza moral contra el destino».

